

mlekarnici (Annenstrasse 12). Smetana se bo z mašinami posnemala, sir tudi z mašino izdeloval, sploh vsa oprava je po najnovejših mlekarških skušnjah narejena. Mašine goni plinova moč. Zadruga šteje 20 društvenikov ter ima 222 krav mlekaric na razpolaganje. To je prva mestna mlekarška zadruga v Avstriji.

Nova iznajdba.

Po zraku kakor ptiči bomo letali!

To nam obeta nemška knjižica, ki smo jo v razsojo z Dunaja prejeli in katera popisuje nov stroj, ki se imenuje

„*Aëroveloce* ali po naše *zrakoplav*“,

katerega je iznašel gosp. Viljem Kress.

Da bi „Novice“ mogle kaj temeljitega reči o tej novini, smo gosp. prof. Senekoviča, znanega strokovnjaka o taci znanstvih, prosili, naj nam blagovoljno svoje mnenje o Kressovi iznajdbi izreče. Častiti gosp. profesor nam prijazno odgovarja tako-le:

Ideja gosp. Kressa sama na sebi je dobra, tem bolj, ker se opira na opazovanje pri ptičjem letanju, kajti njegov zrakoplav je podoben ptici z razprostrtimi perutnicami. Gotovo je, da se dá zračni balón krmiliti s pripravami, ki so slične onim, s kojimi je narava obdarovala ptice. Vendar imamo malo upanja, da bi ta zrakoplav uže vsem tirjatvam zadostovati mogel, kakor si izdajdenik domišlja. Težko je misliti, da bi sedanja tehnika bila zmožna motor dovršiti, ki bi imel moč 15 in še več kónj, pa bi le kakih 300 kilogramov tehtal. In ako bi to tudi možno bilo, kako dolgo bo pa mogoče, ga s primerno majhno množino stisnjenih gazov goniti, velike množine teh gazov pa ni mogoče seboj jemati. Mogoče bilo bi to četrte ure ali še malo več. Po tem bi bil človek zopet primoran na zemljo se vrniti in si novih stisnjenih gazov iskati. Da bi se zrakoplav mogel precej visoko dvigati (in s to višino mislimo si le kakih 200—300 metrov in kaj je to?), je potrebno, da hitrost vretenic v taki meri raste, v kakošni se gostota zraka znižuje. Motor se mu pa vsled konstrukcije vedno bolj polagoma giblje. Parnega motorja ne more iznajdenik rabiti, ker je za-nj potrebna voda in kurilo pretežko, da bi se tudi veliko večji zrakoplav, kakor si iznajdenik misli, mogel nad zemljo dvigniti. Ko bi bil zrak blizu tako gost kakor voda, takrat pač. — Iznajdenik si je sicer vse dobro preračunal, a kaj mu pomagajo njegovi računi, ko ni v poštev jemal, da se zrakova gostota v viščinah znižuje, in da človeštvu ni veliko pomagano z zrakoplavom, ki se more par metrov visoko nad zemljo dvigati, tam nekoliko minut plavati, ter se zopet na zemljo vsesti!

Gosp. Kress nam popisuje v svoji knjižici tudi mali vzorec al modél zrakoplava, ter pravi, da so bili poskusi z njim vedno prav povoljni. Radi mu to verujemo. Modél ima celó majhno težo, 12 do 15 dekagramov; poskušal ga je vedno le po sobah v mirnem zraku in v majhnih viščinah. A druga je trupla več sto kilogramov težka več stotin metrov visoko vzdigovati in to še v vetru

Razun tega bi se dalo tehničnih, morda nepremagljivih težav naštetih, koje bi se prikazale pri konstrukciji tega velikega zrakoplava. Brezpogojno bi morala vsa tvarina zeló lahka, a vendar zelo trdna in močna biti.

Konečno še dostavljamo, da išče iznajdnik društva, koje bi mu dalo potreben kapital, da bi izvršil svoje ideje. Želimo mu v tem oziru prav dober uspeh. Po-

skusa vredna je stvar, akoravno bi se po naših mislih ne dala tako lahko izvršiti, kakor si jo on domišlja. Po tem potu bi se tudi lahko prepričal, da bi utegnili poskusi tudi za življenje bolj nevarni biti, kakor nam jih on v svoji knjižici riše.

Slovensko književstvo.

Matičine knjige za leto 1879.

Knjige, katere so prejeli udje, Matice slovenske“ za lansko društveno leto, so: 1. „*Letopis*“, vredil dr. J. Bleiweis. 2. „*Znanstvena terminologija*“, spisal M. Cigale. 3. „*Grmanstvo in njega upliv na Slovanstvo v srednjem veku*“, spisal J. V. 4. „*Raznim delom pesniškim in igrokaznim J. Koseskega dodatek*“. Ustanovnikom „*Matičnim*“ dodala se je vrhu navedenih štirih knjig še „*Slovnica hrvatska*“, spisal prof. Marn v Zagrebu.

Ker naš list nam v poročilo odmerja le zeló omejen prostor, biti nam je kratkim, če prav bi radi govorili o navajanih knjigah obširnejše, tako rekoč „iz srca“, kakor se pravi. Ergo statim ad rem.

Kdor nepristransko sodi „*Matično*“ delovanje, lahko uvidi, da ta naš literarni zavod v istini skrbi, čim dlje tem bolj ustrezati Slovenov raznim željam, katere je družbin odbor izvedel ali po novinah, ali sicer drugim potem. „Mnogo knjig, mnogo raznolike vsebine!“ tako so se čuli glasovi od mnogokaterih strani, in ker je odbor izpoznal, da so te zahteve večine pravedne, evo vam množine in raznoličnosti!

„*Letopis*“ za leto 1879. ima zopet lep broj poučnih in zabavnih sestavkov iz perés naših odličnih pisateljev. Kulturno-zgodovinska spisa pl. Radicsa in prof. Fr. Hubada ugajala bodeta strokovnjakom in sta krepka svedoka o neumorni delovnosti obeh pisateljev na polji stare zgodovine slovanske. — P. Kozlerjev spis „*Zgodovina prvega slov. zemljevida*“ nam ni samo drag spomin na nepozabljivega rodoljuba, ne, važen donesek je naši literarni zgodovini. Človeka boli srcé, beróčega, kako se je, ni še dolgo tega, ravnalo pri vsakem podjetji, ako je nosilo slovensk pečat. — Prof. Fr. Erjavčev zbirko rastlinskih in živalskih imen, besed, rekov in pregovorov gotovo s srčnim veseljem pozdravijo naši filologi in prirodoslovci, a tudi profesorji. Gosp. Fr. Erjavec zaslučuje naše hvalečnosti zlasti še o tem, ker je skoraj vsem v narodu živečim, krepkim in lepim besedam dodal razlago in naznanil kraj, odkodar ima katera „domóvnico“. Naj gosp. profesor svoje važno in zanimivo naberanje nadaljuje! — Času izredno primerna so dalje J. Navratilova „*Nova pisma o Bosni in Hercegovini*“. Vsakemu Slovenu bode vrlo po volji izvedeti po verjetnem viru kaj obširnejšega o „novi Avstriji“. Gospod Navratil je pisal o tem predmetu v „*Letopisu*“ uže leta 1878., in kakor tedaj, bodo brali naši rojaki tudi lanska pisma v slast. Ta pisma imajo stalno vrednost v etnografskem, zgodovinskem in političnem oziru in res vzvišujejo vrednost „*Letopisa*“ v pravem pomenu te besede. — Poleg družega nam je še posebno hvalno omenjati prof. M. Voduškevega prevoda životopisa „*Žige Popoviča*“, o katerem slavnem moži se je doslé še malo vedelo, — in nadaljevanja „*biblijografije slovenske*“, katero je pričel sestavljati nepozabljeni dr. E. H. Costa, in ki jo sedaj vedno nadaljuje vrli g. J. Tomšič; vendar bi v tem oddelku „*Letopisa*“ želeli v bodoče natančnejše razvrstitve posamesnih del po svoji vsebini v predale, kateri so jim primernejši. Gosp. Tomšič morebiti vstreže tej želji nekaterih veščakov, ki umó ceniti njega ne zeló prijetno opravilo.

„Znanstvena terminologija“ je knjiga, katera je bila silno potrebna ne le dijakom, nego tudi vsem rojakom, imejočim opraviti v slovenščini z besedo in pismom. Kolikor nam pristoji sodba o Cigaletovem delu, menimo, da bode tudi filolog-strokovnjak jo srčno pozdravil in se z nami veselil obilice pravega zlatega zrna, a vsak naobražen Sloven vemo, da zna gospodu pisatelju iskreno hvalo o njega čvrstem plodu mnogih let.

„Grmanstvo in njega upliv na Slovanstvo v srednjem veku“ je najnovejše delo pisatelja, čegaver imé sluje med najboljšimi udi naše „mlade garde“, če tudi je tu na lice si del „vizir“. To knjižico brali smo slučajno še v rokopisi in takoj se nam je videla nekamo posebnostna v svoji vrsti. Pisatelj obravnava sicer res predmet, kakoršnega so uže mnogi pred njim, več ali manj obširno, toda umel je mu dati podobo, da ni suhoparen, niti ne predolg, (časih le še prekratko obdelan!) Pisava gosp. J. V. je elegantna, zrnovita in objektivna; vsaka stran knjižice svedoči, da je nje sestavljavec o svetovni in posebe o slovanski zgodovini temeljito poučen in da je bral kakor bučela po cvetji gradiva po raznih zgodovinskih delih. Le tem načinom mu je bilo tudi mōči, narisati nam resnično sliko osode Slovanov v srednjem veku. Vse pojedinosti kaže našim dušnim očem pisatelj brezstrastno, kar je malokedaj navada pisateljem zgodovine, če tudi prva dolžnost, a vrhu vsega dalje ne smemo zabiti še njega pravicoljubivosti, zato mislimo, da niti naš nasprotnik ne bi vedel kaj očitati izvrstnemu temu delu. *Altius semper!*

Jovan Koseski nam je podal v „suplement“ svojim delom nekatere nove prevode Lessingovih, Schillerjevih, Göthejevih, Körnerjevih in nekaterih italijanskih pesni. Njega obilim čestiteljem gotovo dobro dojde ta prijaznivi dar čestitega moža, ki ves navdušen za slovansko reč je posvetil svoje peró domovini naši uže v tistih dnéh, ko je bil še vsak pisatelj slovensk „rara avis“.

Sklepajoči svoje kratko poročilo o „Matičnih“ knjigah želimo prav iz globine svojega srca, da se vkrog tega národnega literarnega društva v vedno obilejšem broji zbiraji naši vrli pisatelji, stari in mladi, a da jej pristopa tudi od leta do leta znamenitejši broj udov. V to pomoz Bog!

V Ljubljani 20. dné marcija.

Jos. Charpentier.

* „Slovenska Talija“. — Pod tem naslovom zbirko dramatičnih del in iger na svetlo daje dramatično društvo v Ljubljani.

1. vezek: „Priročna knjiga za gledališke diletante“. Cena 50 krajc.

Od poznejših vezkov so pošli: 3., 4., 5., 7. in 8. vezek; v ostalih so natisnene sledeče gledališke igre: *) „Ultra!“ (B. 1.) — „Na mostu“. (B. 1.) — „Gospod Čapek“. (V. 1.) — „Belin“. (O. 1.) — „Graščak in oskrbnik“. (R. 4.) — „Serežan“. (O. 1.) — „Svojeglavneži“. (V. 1.) — „Roza“. (V. 3.) — „Klobuk“. (V. 1.) — „Ptičnik“. (O. 1.) — „Išče se odgojnik“. (R. 2.) — „Zabavljica“. (V. 1.) — „Zakonske nadloge“. (V. 1.) — „Poglavje I., II. in III.“ (V. 1.) — „Muteč“. (V. 1.) — „Telegram“. (V. 1.) — „Sam ne vé kaj hoče“. (B. 1 1/2.) — „Ona me ljubi“. (V. 2.) — „Gospod režisér“. (Šaljiv prizor.) — „Uskok“. (V. 1.) — „Vdova in vdovec“. (V. 1.) — „Visoki C.“ — (V. 1.) — „Gorenjski slavček“. (O. 2.) — „Požigalčeva hči“. (R. 5.) — „Umet-

*) B. pomeni burko, V. veselo, R. resno, Ž. žalostno igro; O. opereto. Številke za le-temi črkami kažejo število aktov.

nost in narava“. (V. 4.) — „Zapravljivec“. (Čarobna igra. 3.) — „Pokojni moj“. (V. 1.) — „Lornjon“. (R. 1.) — „Gospá, ki je bila v Parizu“. (V. 3.) — „Na kosilu bom pri svoji materi“. (V. 1.) — „Brati ne zna“. (B. 1.) — „Gospoda Kodelja pridige izza gardin“. (V. 1.) — „V spanji“. (V. 1.) — „Kovarstvo in ljubezen“. (Ž. 5.) — „Donna Diana“. (V. 3.) — „William Ratcliff“. (Ž. 1.) — „Gluh mora biti“. (B. 1.) — „Ženska borba“. (V. 3.) — „Ogenj nij igrača“. (V. 3.) — „Ena se joče, druga se smeje“. (R. 4.) — „Garibaldi“. (B. 1.) — „Marija Magdalena“. (Ž. 3.) — „Tri Vile“. (V. 2.) — „Srce je odkrila“. (V. 1.) — „Pes in mačka“. (V. 1.) — „Cvrček“. (R. 5.) — „Lowoodska sirota“. (R. 4.) — „Trnje in lavor“. (R. 2.) — „Doktor Robin“. (V. 1.) — „Pesek v oči“. (V. 2.) — „Kozarec vode“. (V. 5.) — „Igralka“. (V. 1.) — „Dva gospoda pa jeden sluga“. (B. 1.) — „Star samec“. (R. 2.) — „Stara mesto mlade“. (V. 1.) — „Gringoire“. (R. 1.) — „Ena se mora omožiti“. (V. 1.) — „Berite ‚Novice‘!“ (V. 1.) — „Dva zeta“. (V. 1.) — „Nemški ne znajo“. (B. 1.) — „Ženski jok“. (V. 1.) — „Moja zvezda“. (V. 1.)

„Slovenska Talija“ je na prodaj po knjigarnah v Ljubljani, pa se lahko tudi naroči naravnost od dramatičnega društva v Ljubljani.

Kdor si naravnost od društva naroči vse prej navedene knjige, katerim je v knjigotržtvu cena 18 gold. 55 kr., jih dobó za znižano ceno 14 gold.

Če se od društva vsaj za 4 gold. knjig naroči ob enem, društvo popusti 20% navadne cene, ki je ustanovljena posameznemu vezku in na zavitku tiskana.

Narodnim društvom, katera prevajajo gledališke igre, je priporočati, da si od vsake igre, ki jo hoté igrati, omislijo celo garnituro, to je, toliko knjižic, kolikor jih je igralcem treba o provajanji; cele tiskane igre učečim se igralcem mnogo bolje ustrezajo, kakor same izpisane naloge, vrhu tega pa so še cenejše.

Politične stvari.

Kdo je kriv, da državni zbor še ni dovršil zimске sesije nalóg?

Po obljubi prestolnega govora smo smeli pričakovati, da zimsko zborovanje se končá pred veliko nočjó. Al to ni mogoče bilo; veliko delo — proračun za letošnje leto — še ni dognano, zato pride brž ko ne mesec maj, predno bode konec državnemu zborovanju in se meseca junija še le pričnó deželni zbori.

In kdo je te zavleke kriv? Kdo drug kot ustavoverska stranka?

Ustavoverci so ob času svojega gospodstva v zbornici poslanski toliko napačnih postav skovali, da je dolžnost bila naši pravni stranki, ustavoverske smeti izpoti spraviti in malopridne postave nadomestiti s takimi, ki jih ljudstvo želi in potrebuje. To pa potrebuje dela in časa.

Druga krivnja ustavovercev je trdovraten upor nepoboljšljive ustavaške stranke zoper nekatere postave, ki jih je ministerstvo predložilo zbornici poslancev v obravnavo in zoper katere so se na vse kriplje upirali v odsekih in zbornici in toliko prazne slame namlatili, da je njen kup uže lahko presegel Št. Štefanski turn. Vse to čenčanje brez konca in kraja, deloma nalašč, da le zavlečejo čas, deloma v domišljeni modrosti, pa je krivo, da so meseči in meseci pretekli, na tisoče in tisoče goldinarjev se za dníno poslancem potrosilo, pa vendar v zbornici poslancev ni pred veliko nočjó prišel proračun (budget) za letošnje leto v razpravo.